

Kas yra UŽSIENIO POLITIKA ?

1 apibrėžimas:

išorinių santykių, kuriuos palaiko valstybė, visuma tarptautinėje plotmėje

2 apibrėžimas

tam tikros strategijos įgyvendinimas, paprastai remiantis racionalumo prielaida, t.y. atsižvelgiant į užsibrėžtus tikslus, laiko apribojimus ir turimus instrumentus. Užsienio politika visada turi būti suprantama kaip būdas įprasminti įvairiausias veiklas, kurias valstybė ar net plačioji visuomenė vykdo tarptautinėje arenoje.

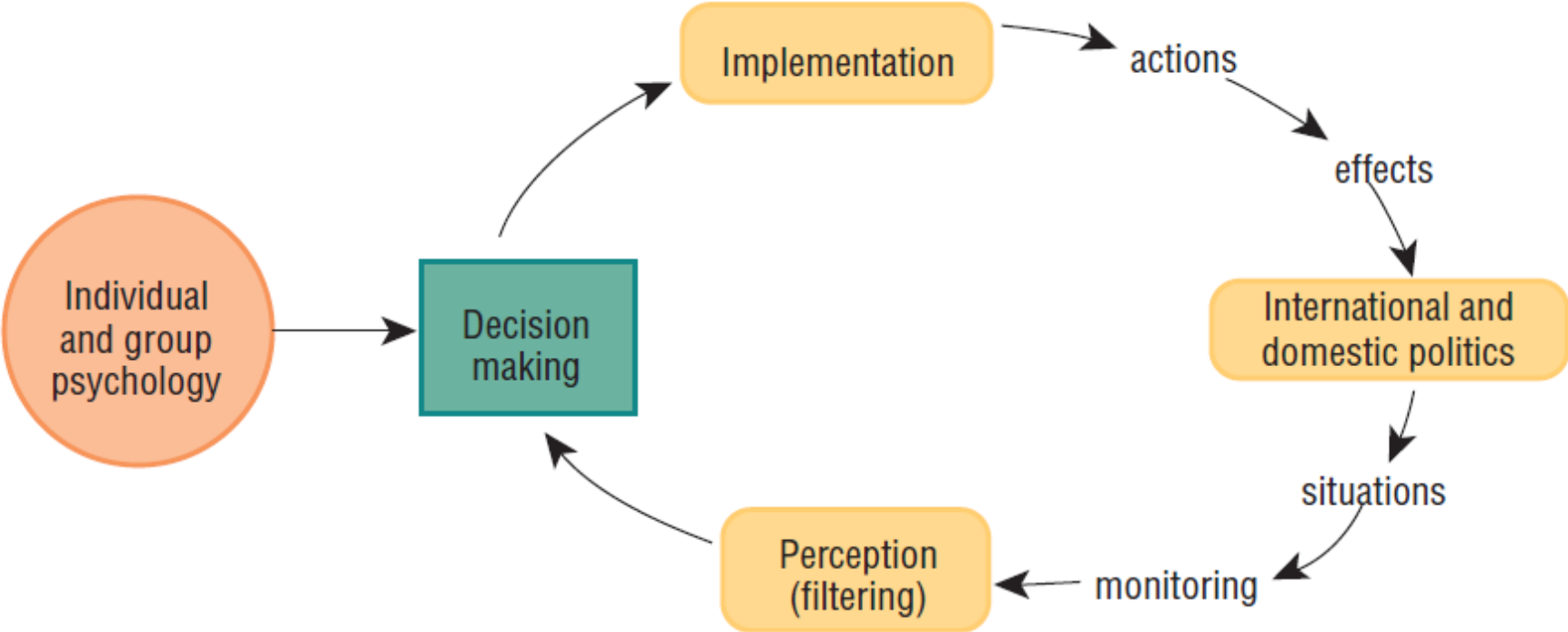
Kas yra UŽSIENIO POLITIKOS ANALIZĖ ?

Užsienio politikos analizė yra atskira tarptautinės politikos studijų šaka, kuri nagrinėja labai specifinį šio platesnio klausimo aspektą – atskirų tarptautinės politikos veikėjų (paprastai vyriausybių ir jų lyderių) sprendimų priėmimo procesą.

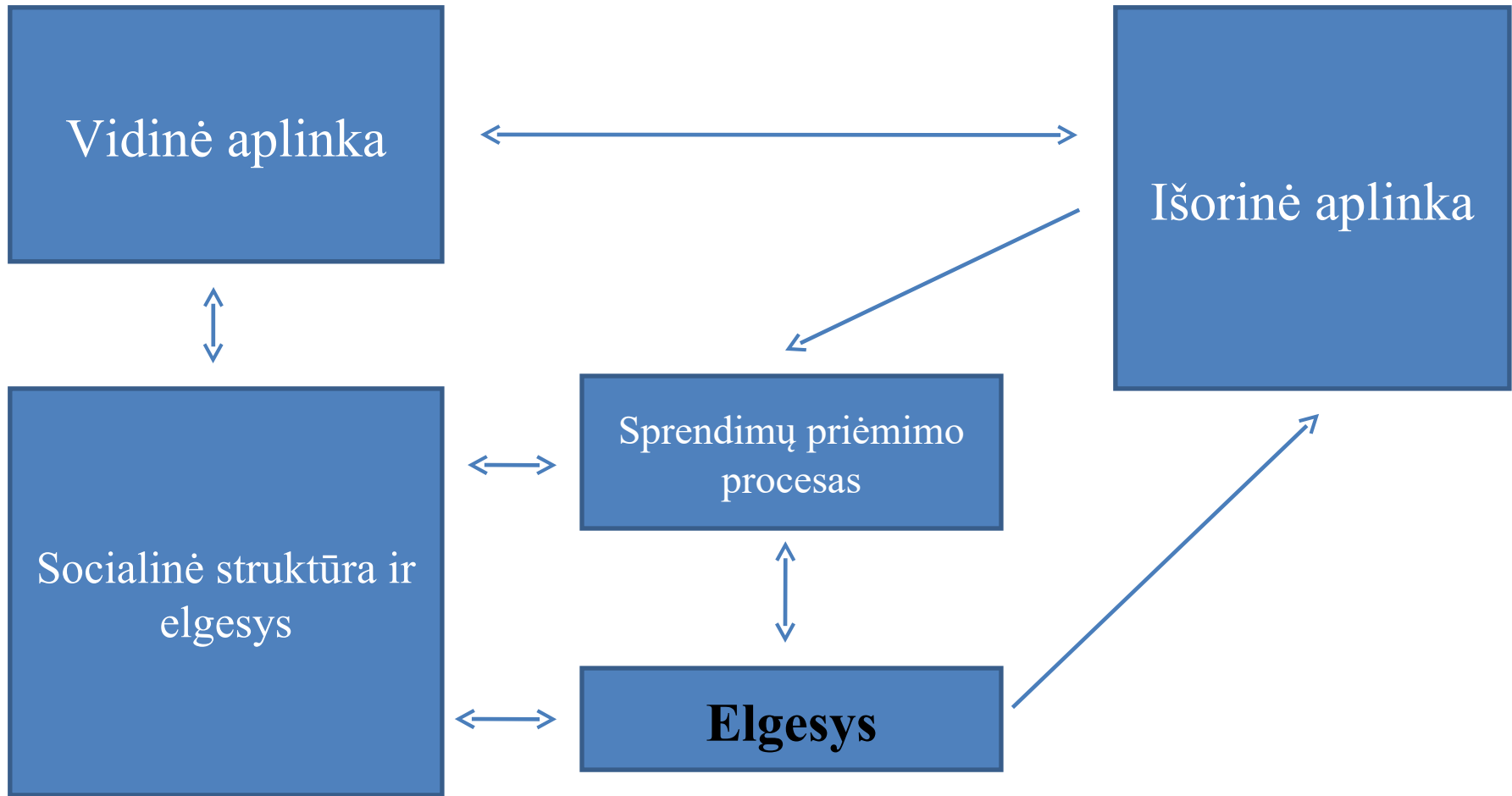
Požiūriai į UŽSIENIO POLITIKOS tyrinėjimus

- racionalaus pasirinkimo – apeliuoja į moksliškumą ir objektyvumą (meta-teorija);
- post-modernus (post-pozityvizmas) – atmata mokslinį požiūrį į UP. Traktuoja kalbą ir tapatybę, kaip svarbiausius veiksnius, nulemiančius valstybių elgesį;
- užsienio politikos analizė – giliasi į tarptautinės sistemos veikėjų (visų pirma, valstybių) elgesio motyvus ir priežastis. Kuria *middle-range* teorijas.

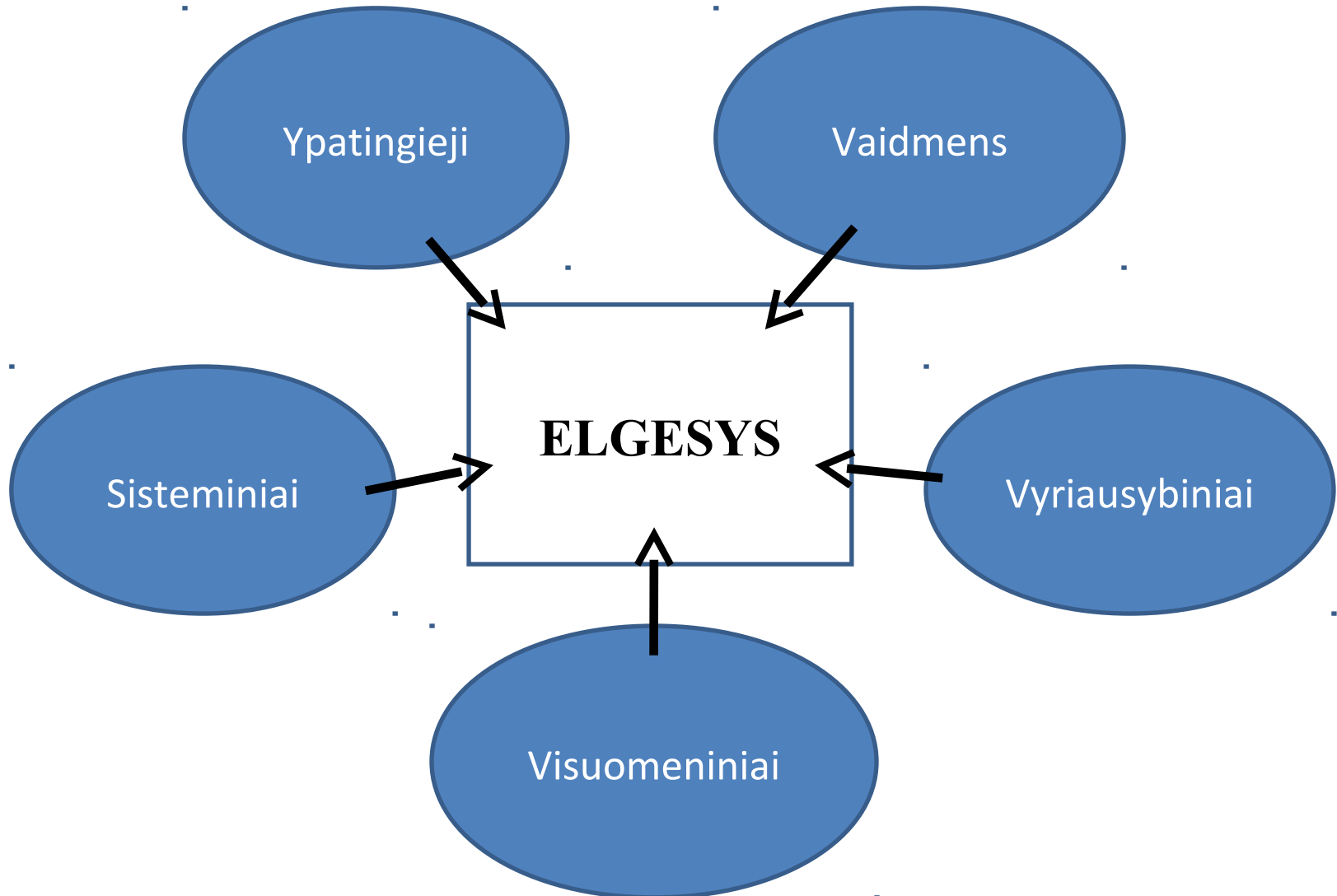
FIGURE 4.1 Decision Making as Steering

Snyder, Bruck & Sapin

Rosenau “prieš-teorija”

Allison sprendimų priėmimo modeliai

Racionalaus veikėjo modelis

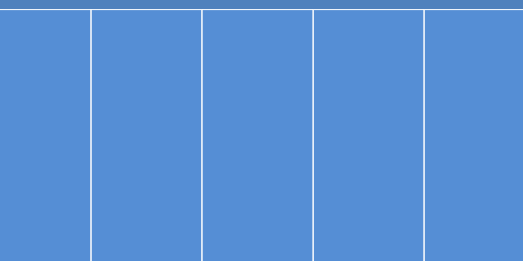
Juodoji dėžė

Elgesys – racionalaus skaičiavimo išdava

- aplinkybės
- tikslai
- veikimo alternatyvos
- numatomos pasekmės
- pasirinkimai

Organizacinio elgesio modelis

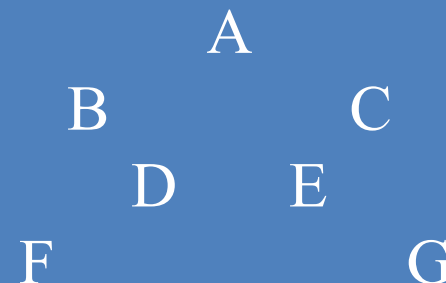
LYDERIAI

Elgesys – organizacinės struktūros išdava

- standartiniai elgesio modeliai, tikslai, galios santykiai
- organizacijų elgesio alternatyvos ir jų įgyvendinimas
- organizaciniai pokyčiai ir mokymasis

Biurokratinės politikos modelis

Elgesys – derybų rezultatas

- žaidėjai su skirtingais tikslais, interesais, preferencijomis, suvokimais
- vaidmuo biurokratinėje struktūroje
- formalūs ir neformalūs galios santykiai tarp žaidėjų

Sprendimų vieneto modelis (1)

Dominuojantis lyderis	Grupė (<i>groupthink</i>)	Keli autonominiai veikėjai
<p>Svarbiausi kintamieji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pamatiniai politiniai įsitikinimai;</i> • <i>politinio elgesio tipas;</i> • <i>motyvacija siekiant lyderio pozicijos;</i> • <i>lyderio reakcija į stresines situacijas;</i> • <i>lyderio rekrūtavimo procesas;</i> • <i>ankstesnė lyderio politinė patirtis;</i> • <i>politinis klimatas atėjimo į lyderio postą metu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • didina sprendimo legitimumą; • padeda sumažinti psichologinę įtampą; • empiriniai tyrimai rodo, kad užsienio politikoje priimami sprendimai paprastai yra grupiniai. <p style="text-align: center;">* * * * *</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) iš vieno šaltinio gaunama informacija; 2) bendras grupės narių požiūris į informaciją; 3) bendra informacijos interpretacija; 4) grupės dydis – kuo mažesnė, tuo geriau; 5) grupės nariai turi būti lojalūs grupei; 6) reikalingas stiprus, bet ne dominuojantis lyderis 	<p>Sprendimų priėmimą lemia politinių santykių tarp veikėjų pobūdis</p> <p style="text-align: center;">• <i>zero-sum</i></p> <p style="text-align: center;">• <i>non-zero-sum</i></p>

Sprendimų vieneto modelis (2)

Analizės vienetas	Kontrolinis kintamasis	Variantai	Statusas
Dominuojantis lyderis	Jautrumas aplinkos poveikiui	(A) Nejautrus (B) Jautrus	Priima sprendimus pats Pasiduoda aplinkos poveikiui
Grupė	Nuomonių sutapimas	(A) Sutarimas (B) Nesutarimas	Priima sprendimus pats Pasiduoda aplinkos poveikiui
Keli autonominiai veikėjai	Tarpusavio santykių pobūdis	(A) <i>Zero-sum</i> (B) <i>Non-zero-sum</i>	Priima sprendimus pats Pasiduoda aplinkos poveikiui

- (1) Nejautrus dominuojantis lyderis ir sutarimą sugebanti pasiekti grupė vykdys konfliktišką UP arba ryžtingai panaudos išteklius, naudosis kariniais ir ekonominiais svertais bei diplomatinėmis priemonėmis.
- (2) Keli autonominiai veikėjai su *zero-sum* santykiais vykdys pasyvią UP, tausos išteklius ir daugiausiai dėmesio skirs diplomatinių metodų išnaudojimui.
- (3) Jautrus dominuojantis lyderis ir sutarimo negalinti pasiekti grupė vykdys bendradarbiavimu pagrįstą ir neutralią UP skirs ribotus išteklius ir pasikliaus diplomatinėmis priemonėmis.
- (4) Keli autonominiai veikėjai su *non-zero-sum* santykiais vykdys bendradarbiavimu grįstą UP, skirs jai nedaug išteklių ir pasikliaus įvairiais valstybės valdymo instrumentais (*statecraft*).

Vidaus politikos poveikis UP

1. Sprendimų priėmėjų turimas vidaus politinės situacijos supratimas daro įtaką vertinant kitų valstybių elgesį;
2. Vidaus politikos veikėjai siunčia signalus apie skirtingas pozicijas UP diskusijose ir parodo vidaus veikėjų paramą vienam ar kitam UP kursui;
3. UP sprendimų priėmėjai turi atsižvelgti į svarbiausius vidaus politikos veiksnius savo diskusijose (***two-level game***);
4. Vidaus politika yra svarbi tarptautinėje arenoje:
 1. derybos ir kontraversijų vengimas, kuris pasireiškia per nerizikuojantį elgesį užsienio politikoje;
 2. režimo ir jo politikos legitimizavimas, kai lyderiai naudoja užsienio politikos klausimus stiprindami savo pozicijas vidaus politikoje;
 3. lyderiai stengiasi izoliuoti UP nuo vidaus politikos spaudimo/poveikio ignoruodami opoziciją arba kooptuodami jos narius.
5. Politinė opozicija gali atsirasti ne tik valstybės viduje, bet ir išorėje.

Tapatybė ir UP (1)

- *V-bės interesai yra socialiai konstruojami, o tapatybė yra pirmiau interesų;*
- *Tapatybė formuojama tarpusavio sąveikos metu, skirtingose socialinėse aplinkose;*
- *Elgesys išorinių veikėjų atžvilgiu priklauso nuo to, kaip suvokiamas savo ir kitų vaidmuo;*
- *“Normos” turi priežastinį ryšį v-bės UP, nepriklausomą nuo materialių interesų.*
- *Tapatybės “stiprumas” lemia tai, kokią įtaką v-bės UP turi tarptautinės normos.*

Tapatybė ir UP (2)

Socialinė tapatybė:

- **Turinys** – apima konstitutyvines normas, santykinis palyginimus su kitomis socialinėmis kategorijomis, pažinimo (kognityvinis) modelius, socialinius uždavinius. Priklausomai nuo šių elementų tarpusavio santykių, formuojama skirtinga tapatybė ir elgesys UP.
- **“Sutarimas”** – nurodo susitarimo dėl tapatybės turinio mastą/laipsnį grupės viduje.

Individai ir psichologiniai veiksniai

Sisteminis (globalus) lygmuo

Valstybės (visuomenės ir vyriausybės) lygmuo

Individo lygmuo

- *Individo psichologija*
- *Individo socializacija*
- *Individo mentalitetas (požiūris į pasaulį, savęs suvokimas, santykio su valstybe suvokimas)*